

**การพัฒนารูปแบบและยุทธศาสตร์การสร้างพันธมิตรสัญญาสาธารณะ
ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม**

**The Development of A Model and Strategies for Creating Civic Engagement
between Higher Education Institutions and Community**

♦ อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาอุดมศึกษา

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Arunee Hongsiriwat

Assistant Professor, Ph.D., Division of Higher Education

Department of Educational Policy, Management and Leadership, Faculty of Education

Chulalongkorn University, E-mail: arunee.ho@chula.ac.th

Abstract

This research has 4 objectives; 1) to investigate the current state of creating civic engagement between higher education institutions and community; 2) to analyze multi-level factors relating to creating civic engagement between higher education institutions and community; 3) to develop a model for creating civic engagement between higher education institutions and community and; 4) to develop strategies for creating civic engagement between higher education institutions and community. The research instruments were 1) document analysis form; 2) interview; 3) administrator, faculty member and undergraduate student questionnaires. Data Analysis are composed of content analysis, mean, Hierarchical Linear Models (HLM). The findings were as follows:

1. A current situation for creating civic engagement between higher education institutions and community. Educational administrators, faculty members, and undergraduate students who responded to the questionnaires could be described as follows: the highest aspect levels was roles of educational administrators in promoting students to have civic engagement with higher education institutions, which demonstrates that educational administrators taught students to have service mind through outreach activities, the mean was 4.26; the fewest aspect levels was political context which demonstrates that higher education institutions

provided teaching and learning management and conducted research in line with the government policies in order to move forward to the same direction, the mean was 3.74

2. An analysis of Multi-Level Factors Related to Creating Civic Engagement between Higher Education Institutions and Community were perception toward institution support of each institution was varied significantly at .05

3. Development of a model for creating civic engagement between higher education institutions and community were composed of 1) Principles and Objectives of a Model to be a guideline for educational administrators, faculty and students in higher education institutions in creating civic engagement between higher education institutions and community; 2) Elements of a Model and Activities were composed of (1) Communication that creates understanding within an organization to achieve unity in cooperation and action (2) Providing counselling and fund for conscious persons who help communities (3) Developing good citizenship, become a good model for communities, devote themselves and encourage others to have knowledge and good citizenship awareness (4) Developing good citizenship, become a good model for communities, devote themselves and encourage others to have knowledge and good citizenship awareness.

4. Strategies for creating civic engagement between higher education institutions and community consist of 7 strategies as follows; Strategy1 Public Service and Outreach, Strategy2 Engaged Research, Strategy3 Teaching and Learning, Strategy4 Social Advocacy, Strategy5 Social Enterprise, Strategy6 Interaction Learning and Strategy7 Empowerment Strategy.

Keywords: Strategies, Civic Engagement, Higher Education Institutions, Community

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม 4) เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา และแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหาร แบบสอบถามอาจารย์ และแบบสอบถามนิสิตนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สาระ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและปัจจัยพหุระดับโดยใช้เทคนิค Hierarchical Linear Models (HLM) ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เมื่อสอบถามจากผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพันธะสัญญากับสถาบันอุดมศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นการปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตอาสา โดยการจัดกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.26) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านการเมือง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นสถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอน การวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อการขับเคลื่อนที่เป็นหนึ่งเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 3.74)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม พบว่า ในแต่ละสถาบันมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม ประกอบด้วย 1) หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม 2) องค์ประกอบของรูปแบบและกิจกรรม ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายในองค์กรเพื่อให้เกิดความเอกภาพ (2) อาจารย์ ให้คำปรึกษาและให้ทุนกับผู้มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม (3) นิสิตนักศึกษา ได้รับการพัฒนาให้นักศึกษามีความเป็นพลเมืองที่ดี (Citizenship) เป็นแบบอย่างหรือรูปแบบที่ดีแก่สังคม (4) กิจกรรม มีการบูรณาการกับการเรียนการสอน การวิจัย และกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา และสร้างให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจสังคม

4. ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 7 ประการคือ 1) การบริการสาธารณะและบริการวิชาการ 2) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการวิจัย 3) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอน 4) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการชี้แนะสังคม 5) พันธกิจสัมพันธ์ด้านวิสาหกิจชุมชน 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) การสร้างพลังอำนาจของสถาบันอุดมศึกษาและสังคม

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์ พันธะสัญญาสาธารณะ สถาบันอุดมศึกษา สังคม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พันธะสัญญาสาธารณะ หมายถึง การเรียนรู้จากผู้อื่น ตนเอง สภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการสร้างค่านิยมที่หลากหลายและการก้าวข้ามในสิ่งที่แตกต่าง การประพุดติและทำงานในสถานการณ์ที่ได้แยังด้วยความสุภาพ การมีบทบาทเชิงรุกในกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมต่อสาธารณะ การแก้ปัญหาในสาธารณะ และการบริการชุมชน การมีภาวะผู้นำและบทบาทของสมาชิกในองค์กร การพัฒนาความรู้สึกร่วม จริยธรรม ค่านิยม และความรับผิดชอบต่อสังคม การสนับสนุนความยุติธรรมในสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

พันธะสัญญาสาธารณะเป็นการให้โอกาสและความรับผิดชอบแก่นิสิตนักศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมนิสิตนักศึกษาให้มีทักษะและประสบการณ์ (Inter-Agency Working Group on Children's Participation (IAWGCP, 2008) ผลลัพธ์การเรียนรู้จากพันธะสัญญาสาธารณะประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผลลัพธ์การเรียนรู้สาธารณะที่มีต่อตนเอง 2) ผลลัพธ์การเรียนรู้สาธารณะเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม อาทิ ความสามารถในการอธิบายเปรียบเทียบจิตสาธารณะที่แสดงออกจากข้างในและภายในกลุ่มที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม 3) ผลลัพธ์การเรียนรู้สาธารณะเกี่ยวกับความรู้ 4) ผลลัพธ์การเรียนรู้สาธารณะเกี่ยวกับทักษะ 5) ผลลัพธ์การเรียนรู้สาธารณะเกี่ยวกับค่านิยม อาทิ การพัฒนาคุณภาพของความรู้สึกของคุณลักษณะ บุรณภาพ การร่วมรู้สึก และความหวัง 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้สาธารณะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Billings, Meredith S. and Terkla, Dawn Geronimo (2011) ศึกษาเรื่อง “การใช้โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นเพื่ออธิบายการแพร่กระจายของพันธะสัญญาสาธารณะในวัฒนธรรมสถาบันอุดมศึกษา” มีการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นที่มีความสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Campus Environment) 2) ค่านิยมและความเชื่อของนักศึกษา (Students' Values and Beliefs) 3) กิจกรรมที่เน้นพันธะสัญญาสาธารณะ (Civic Engagement Activities) ในส่วนของ Garrett, Chris (2011) ศึกษาเรื่อง “การนิยาม การสืบค้น การสนับสนุนพันธะสัญญาของนักศึกษาในสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษา” สำหรับ 6 กลยุทธ์ที่สนับสนุนพันธะสัญญาของนักศึกษาในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ 1) การแสดงพันธะสัญญา (show your engagement) โดยการที่นักศึกษาแสดงถึงความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ 2) การอภิปรายในชั้นเรียนเกี่ยวกับพันธะสัญญา (Class Discussion on Engagement) โดยเน้นประเด็นเกี่ยวกับพันธะสัญญา 3) การให้นักศึกษามีแนวทางที่หลากหลายในการแสดงพันธะสัญญา (Give Students a Variety of Options to Show their Engagement) โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้เชิงบริการ การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การวิจัยในระดับปริญญาตรี การประเมินด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4) การสะท้อนและการรายงานพันธะสัญญาของนักศึกษาด้วยตนเอง (Have Students Periodically Reflect and Report on their Engagement) โดยเน้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นนอกชั้นเรียนในประเด็นของกระบวนการเรียนรู้ 5) การสร้างสรรค์ความทรงจำ (Create Memorable Moments) ของผู้สอนและผู้เรียน 6) ข้อมูลป้อนกลับจากนักศึกษา (Solicit Feedback from Students to Identify Significant Activities that were Engaging) นอกจากนี้ Thomson, Ann Marie and others (2011) ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้เชิงบริการและพันธะสัญญาต่อสังคม: การเปรียบเทียบเชิงบริบทระหว่างสามประเทศ” โดยเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของอุดมศึกษาใน 7 ประเด็น ประกอบด้วย 1) บริบททางด้าน เศรษฐศาสตร์ (Economic context) 2) บริบททางด้านการเมือง (Political Context) 3) การอุดมศึกษากับรัฐ (Higher Education (HE) and the State) 4) บทบาทด้านสาธารณะกับการอุดมศึกษา (Civic role of HE) 5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา (Development of

Service as the Third Core Function in HE) 6) รูปแบบของนักศึกษาในด้านการมีพันธสัญญา (Student forms of Engagement) 7) พันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม (“Civic engagement” Versus “Community Engagement”) จาก 3 บริบท ได้แก่ United States (US), Republic of South Africa (RSA), Democratic Republic of Congo (DRC) อีกทั้ง Pittaway, Sharon M. (2012) ศึกษาเรื่อง “พันธสัญญาของนักศึกษาและบุคลากร: การพัฒนารอบแนวคิดของพันธสัญญาในคณะครุศาสตร์” โดยพันธสัญญานักศึกษา (Student Engagement) เป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา พันธสัญญาสาธารณะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีรายงานเกี่ยวกับพันธสัญญาสาธารณะเพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติของพันธสัญญาของนักศึกษาและบุคลากร การนำพันธสัญญามาประยุกต์ใช้ในรายวิชาต่าง ๆ ใน 5 องค์ประกอบที่ไม่เป็นลำดับลดหลั่นกัน ได้แก่ 1) พันธสัญญาส่วนบุคคล (Personal Engagement) เป็นความสนใจ ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย นักศึกษาจะนำการคาดหวัง ประสบการณ์ สมมติฐาน ความรู้ และทักษะไปสู่สถาบันอุดมศึกษา 2) พันธสัญญาด้านวิชาการ (Academic Engagement) เป็นการเรียนรู้โดยการวางแผน การกำกับติดตาม และการประเมินการเรียนรู้ 3) พันธสัญญาด้านสติปัญญา (Intellectual Engagement) จะเกี่ยวข้องกับแนวคิด มโนทัศน์ การคิดทางวิชาการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสอนและการศึกษาในระบบ 4) พันธสัญญาด้านสังคม (Social Engagement) เน้นความหลากหลายของความรู้ มุมมอง ระดับของทักษะ ความเชื่อมั่น และสมรรถภาพ และ 5) พันธสัญญาด้านอาชีพ (Professional Engagement) มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในห้องเรียน โอกาสในการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เรียน

อาจกล่าวได้ว่า พันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เป็นการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในเรื่องของการเชื่อมโยง กระบวนการ กิจกรรม การเก็บรักษา ส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรจิตอาสาที่ต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่อพันธสัญญาของสังคมตามภารกิจอุดมศึกษา และจากงานวิจัยในต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาารูปแบบและยุทธศาสตร์การสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมในประเทศไทย โดยพันธสัญญาสาธารณะแบ่งออกเป็น 7 มิติ ได้แก่ 1) บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ 2) บริบททางด้านการเมือง 3) การอุดมศึกษาของรัฐ 4) บทบาทด้านสาธารณะของการอุดมศึกษา 5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา 6) รูปแบบของนักศึกษาในด้านการมีพันธสัญญา 7) พันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม

คำถามการวิจัย

1. ระดับของการสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม อยู่ในระดับใด และเป็นอย่างไร
2. รูปแบบและยุทธศาสตร์การสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม
4. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1) สถาบันอุดมศึกษาของไทยที่ศึกษาในครั้งนี้ รวม 5 ประเภท ได้แก่ (1) สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ (2) สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (3) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ราชภัฏ) (4) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ราชชมงคล) (5) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยสถาบันแต่ละประเภท ประกอบด้วย 4 ภารกิจ คือ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยสำหรับวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมประกอบด้วย

2.1) ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ (1) ระดับสถาบัน ได้แก่ ผู้บริหาร และ อาจารย์ (2) ระดับบุคคล ได้แก่ นิสิตนักศึกษา

2.2) ตัวแปรตามคือ การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม ประกอบด้วย 1) บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ 2) บริบททางด้านการเมือง 3) การอุดมศึกษาของรัฐ 4) บทบาทด้านสาธารณะของการอุดมศึกษา 5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา 6) รูปแบบของนักศึกษาในด้านการมีพันธะสัญญา 7) พันธะสัญญาสาธารณะกับพันธะสัญญาของสังคม

3) การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบและยุทธศาสตร์ จะพัฒนารูปแบบ ตามแนวคิดของ Keeves, J. P., (1988) และพัฒนายุทธศาสตร์โดยใช้แนวคิดของ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ (2546: 90) โดยรูปแบบและยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น จะนำไปใช้กับสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 5 ประเภท

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง รูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม โดยมียุทธศาสตร์เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและการดำเนินงาน

ยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม โดยยุทธศาสตร์จะประกอบด้วยกลยุทธ์ ซึ่งหมายถึง วิธีการในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

พันธะสัญญาสาธารณะ หมายถึง การเรียนรู้จากผู้อื่น ตนเอง สภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการสร้างค่านิยมที่หลากหลายและการก้าวข้ามในสิ่งที่แตกต่างการประพุดิและทำงานในสถานการณ์ที่ได้แย้ง

ด้วยสภาพการมีบทบาทเชิงรุกในกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมต่อสาธารณะ การแก้ปัญหาในสาธารณะ และการบริการชุมชนการมีภาวะผู้นำและบทบาทของสมาชิกในองค์กร การพัฒนาความรู้สึกร่วม จริยธรรม ค่านิยม และความรับผิดชอบต่อสังคมการสนับสนุนความยุติธรรมในสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ทั้งนี้ พันธสัญญาสาธารณะ แบ่งออกเป็น 7 มิติ ได้แก่ 1) บริบททางด้าน เศรษฐศาสตร์ 2) บริบททางด้านการเมือง 3) การอุดมศึกษาของรัฐ 4) บทบาทด้านสาธารณะของการ อุดมศึกษา 5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา 6) รูปแบบของนักศึกษา ในด้านการมีพันธสัญญา 7) พันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม

สังคม หมายถึง บุคคล คณะบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพันธสัญญาสาธารณะกับสถาบัน อุดมศึกษาที่ครอบคลุมอย่างน้อย 7 มิติ

บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งที่ให้ความรู้และให้ข้อคิดที่สำคัญ การเป็นต้นแบบในการใช้ทรัพยากรและการจัดการทรัพยากร การบริหารต้นทุนที่คุ้มค่า คุ่มทุน คุ่มเวลา ให้ความรู้และเสริมศักยภาพให้ชุมชนจัดการตนเองได้ การให้แนวทางและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถมีรายได้ มีส่วนในการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นให้เข้าสู่ตลาดสากลได้ การทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ การสร้างความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

บริบททางด้านการเมือง หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ทุกระดับจากระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ สถาบันอุดมศึกษาเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเคารพ การให้ความร่วมมือกับกิจการทางการเมือง และการให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเมืองการปกครองแก่นักศึกษาอย่างถูกต้อง สามารถชี้แนะทางการเมืองให้กับคนในสังคมได้ มีความเป็น พลเมืองที่มีพันธะทางการเมืองให้กับบุคคลในสังคม (Political Engagement) สถาบันอุดมศึกษาจัดการ การเรียนการสอนและการวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

การอุดมศึกษาของรัฐ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาเป็นต้นคิดในการพัฒนาประเทศและสังคม เป็นผู้ชี้แนะ สังคมและความคิดในทางที่ถูกต้องการยกระดับตนเองให้เท่าเทียมมาตรฐานโลก การสนับสนุนวิชาการให้กับ รัฐ การสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกันเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม สถาบันอุดมศึกษากำหนดพันธสัญญากับรัฐใน การพัฒนาคุณภาพของประชาชน สามารถผลิตบุคลากรตามความต้องการของรัฐ

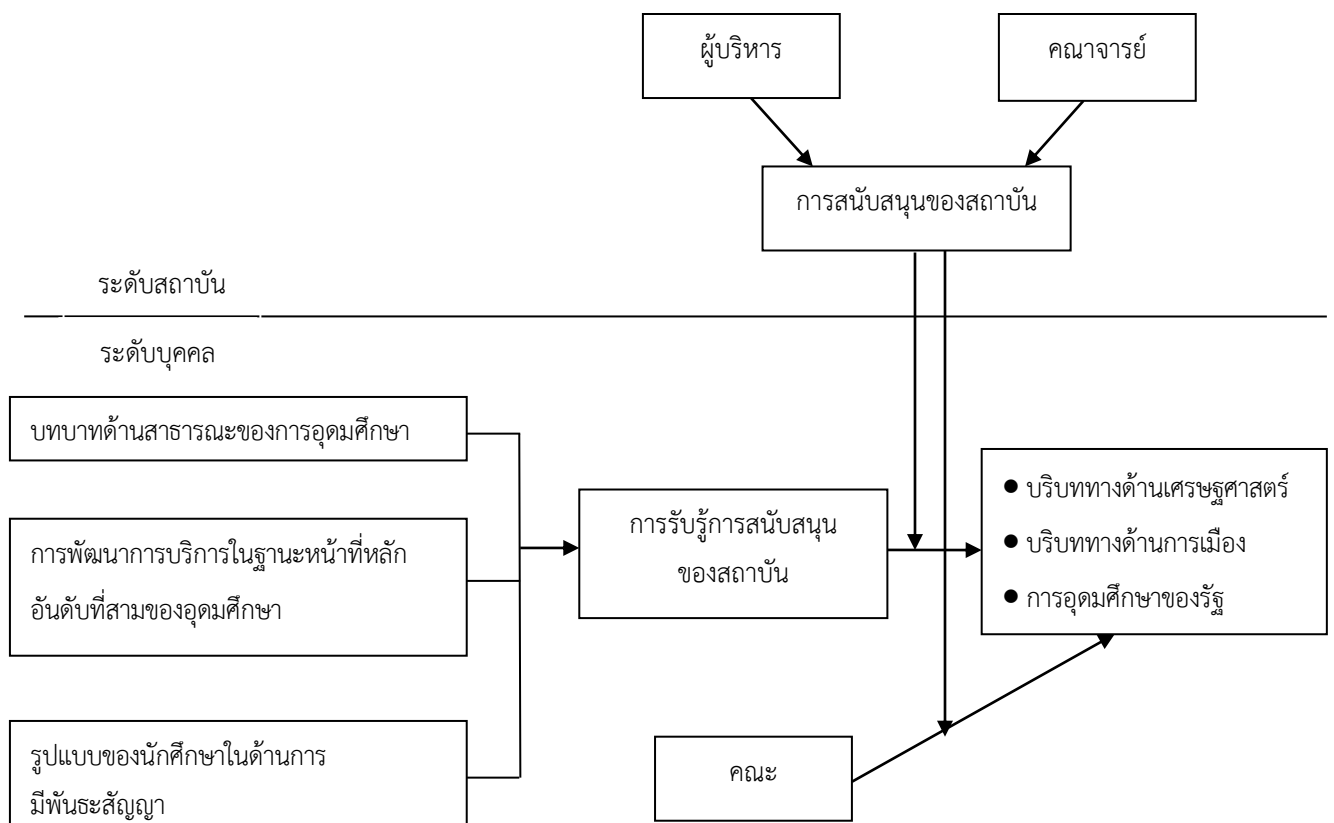
บทบาทด้านสาธารณะของการอุดมศึกษา หมายถึง การเป็นหน่วยงานที่มุ่งประโยชน์ของสังคม โดย การผลิตกำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพ การวิจัยสร้างสรรค์พัฒนาวิถีชีวิต การพัฒนาวัฒนธรรมให้เข้มแข็ง การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสื่อสารกับชุมชน และผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพออกสู่ สังคม การให้ความรู้ความเข้าใจด้านกิจการสาธารณะแก่นักศึกษา การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็น ส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม สถาบันอุดมศึกษาก่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ ด้านสาธารณะที่มีต่อตนเอง สังคมและวัฒนธรรม ความรู้ ทักษะ ค่านิยม การปฏิบัติตนต่อสาธารณะ

การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา หมายถึง สถาบันอุดมศึกษา มุ่งสร้างสรรค์องค์ความรู้สู่การพัฒนาชนบท ท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การใช้ความรู้ เพื่อไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยต้องกำหนดการมีส่วนร่วมทั้งคณาจารย์ นักศึกษาและชุมชน การสร้างจิตสำนึกให้คณาจารย์และนักศึกษาเข้าใจและเข้าถึงชุมชนโดยให้ถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงและการประกันภัยแก่ชุมชน การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืนและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รูปแบบของนักศึกษาในด้านการมีพันธสัญญา หมายถึง การส่งเสริมให้นักศึกษามีพันธสัญญา (Commitment) กับสังคม การปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตอาสา การกำหนดให้มีกิจกรรมนักศึกษา คณาจารย์ ที่ทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน และการพัฒนาชุมชน การบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย โดยให้นักศึกษานำความรู้ในแต่ละวิชาไปทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกันเป็นทีม การบูรณาการร่วมกันในหลากหลายสาขาวิชา และหลากหลายสถาบันและในระดับนานาชาติ

พันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม หมายถึง การกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในเรื่องของการเชื่อมโยง กระบวนการ กิจกรรม การเก็บรักษา ส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรจิตอาสาที่ต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่อพันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคมตามภารกิจอุดมศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบและยุทธศาสตร์การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 การอุดมศึกษากับการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศ เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจการด้านต่างๆ เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคง ทั้งระดับบุคคลและระดับส่วนรวม ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ การศึกษา สรุปได้ดังนี้ (วิจิตร ศรีสอาน, 2528)

1. **การศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจ** การศึกษาเป็นการลงทุนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง การอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนากำลังคนระดับสูง ถ้าการพัฒนาเศรษฐกิจประสบความสำเร็จ ผลการลงทุนทางการศึกษาก็จะดีขึ้น

2. **การศึกษากับการพัฒนาสังคม** การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดีมีความสุข เป็นการให้การศึกษาอบรมผู้เรียนให้มีทัศนคติ และบุคลิกภาพเหมาะสมกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยผ่านกระบวนการสังคมประกิต และกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม

3. **การศึกษากับการพัฒนาการเมือง** การส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยร่วมกัน

ตอนที่ 2 พันธะสัญญาสาธารณะ (Civic Engagement)

Jacoby, Barbara and Associates (2009: 5 - 7) กล่าวว่า พันธะสัญญาสาธารณะ (Civic Engagement) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคลและระดับสถาบัน เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับสาธารณะ (Civic Education) การเรียนรู้เชิงบริการ (Service Learning) การศึกษาประชาธิปไตย (Democratic Education) พันธะสัญญาทางการเมือง (Political Engagement) วิชาหน้าที่ของพลเมือง (Civics) การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่และสิทธิของพลเมือง (Education for Citizenship) หรือการศึกษาเกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Education) พันธะสัญญาสาธารณะ (Civic Engagement) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้ (Jacoby, Barbara and Associates, 2009: 9) 1) การเรียนรู้จากผู้อื่น ตนเอง สภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนา 2) การสร้างค่านิยมที่หลากหลายและการก้าวข้ามในสิ่งที่แตกต่าง 3) ความประพฤติและการทำงานในสถานการณ์ที่ได้เฝ้าด้วยความสุภาพ 4) การมีบทบาทเชิงรุกในกระบวนการทางการเมือง 5) การมีส่วนร่วมต่อสาธารณะ การแก้ปัญหาในสาธารณะ และการบริการชุมชน 6) การมีภาวะผู้นำและบทบาทของสมาชิกในองค์กร 7) การพัฒนาความรู้สึกร่วม จริยธรรม ค่านิยม และความรับผิดชอบต่อสังคม 8) การสนับสนุนความยุติธรรมในสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

ตอนที่ 3 ความรับผิดชอบสาธารณะ (Civic Responsibility)

ทักษะและความสามารถที่ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบสาธารณะ สรุปได้ดังนี้ (Constitutional Rights Foundation, 2000, Gottlieb, K., and Robinson, G., 2002 อ้างถึงใน เวสาลี ชาติสูทธิพันธุ์, 2550: 36 - 37)

1. ทักษะทางสติปัญญา (Intellectual Skills) ได้แก่ รวบรวม ตีความ วิเคราะห์ สรุป ประเมิน และนำเสนอข้อมูล การเข้าใจประเด็นความสัมพันธ์ และแก้ต่างในสถานการณ์ต่างๆ ระบุมาตรฐานเพื่อการตัดสินใจ การกำหนดสิทธิและหน้าที่
2. ทักษะการมีส่วนร่วม (Participatory Skills) ได้แก่ การแก้ปัญหาและการลงมือปฏิบัติ การวางนโยบาย การตัดสินใจ การทำค่านิยมให้กระจ่าง การเรียนรู้แบบร่วมมือ การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. ทักษะการวิจัย (Research Skills) ได้แก่ การเข้าใจประเด็นและทำการเลือกข้อเสนอ การติดตามประเด็นต่าง ๆ การวิจัยประเด็นที่เกิดขึ้นในชุมชน
4. ทักษะการโน้มน้าว (Persuasion Skills) ได้แก่ ทักษะการมีภาวะผู้นำ ทักษะการพูดและการเขียน การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองอย่างเหมาะสม การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนและของสถาบันการศึกษา

ตอนที่ 4 ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR)

เวสาลี ชาติสูทธิพันธุ์ (2550: 40) กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ เป็นการดำเนินธุรกิจบนรากฐานของการมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบในแง่กฎหมาย (Legal Responsibility) 2) ความรับผิดชอบในแง่จริยธรรม (Ethical Responsibility) 3) ความรับผิดชอบในแง่เศรษฐศาสตร์ (Economic Responsibility) 4) การคืนกำไรสู่สังคม (Philanthropic Responsibility) องค์กรธุรกิจมีหน้าที่ผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามบทบาทที่ธุรกิจ (สุภาสินี ตันติศรีสุข, 2542: 457 อ้างถึงใน เวสาลี ชาติสูทธิพันธุ์, 2550: 43 - 44)

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Thomson, Ann Marie and others (2011) ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้เชิงบริการและพันธะสัญญาต่อสังคม: การเปรียบเทียบเชิงบริบทระหว่างสามประเทศ (Service Learning and Community Engagement: A Comparison of Three National Contexts)” โดยเน้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของอุดมศึกษาใน 7 ประเด็น ประกอบด้วย 1) บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ (Economic context) 2) บริบททางการเมือง (Political context) 3) การอุดมศึกษากับรัฐ (Higher Education (HE) and the state) 4) บทบาทด้านสาธารณะกับการอุดมศึกษา (Civic role of HE) 5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา (Development of service as the third core function in HE) 6) รูปแบบของนักศึกษาใน

ด้านการมีพันธะสัญญา (Student forms of engagement) 7) พันธะสัญญาสาธารณะกับพันธะสัญญาของสังคม (“Civic engagement” versus “Community engagement”) จาก 3 บริบท ได้แก่ United States (US), Republic of South Africa (RSA), Democratic Republic of Congo (DRC) สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพันธะสัญญาทางสังคมจาก 3 บริบท

มิติ	United States (US)	Republic of South Africa (RSA)	Democratic Republic of Congo (DRC)
1. บริบททางด้านเศรษฐกิจศาสตร์	Developed Country	Relatively Stable Developing Country	An Underdeveloped Country
2. บริบททางด้านการเมือง	สถาบันที่ประชาธิปไตยมีความเข้มแข็ง	สถาบันของรัฐที่ควบคุมอุดมศึกษาให้เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย	ไม่มีสถาบันของรัฐที่ควบคุมอุดมศึกษาให้เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย
3. การอุดมศึกษากับรัฐ	รัฐไม่มีหน้าที่ดูแลในส่วนนี้ (ยกเว้น Land-grant Universities)	อุดมศึกษาที่ขับเคลื่อนโดยรัฐสำหรับโครงสร้างระดับชาติของการจำแนกเชื้อชาติ	ความไร้ระเบียบที่มีผลกระทบต่อการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลต่อนโยบายทางการอุดมศึกษา
4. บทบาทด้านสาธารณะกับการอุดมศึกษา	ในแต่ละสถาบันพิจารณาตามบริบทของตนเอง	การวางแผนนโยบายที่ชัดเจนเพื่อการกำหนดวาระปฏิบัติและการผลิตบัณฑิตให้มี Civic-minded	บทบาทด้านสาธารณะของสถาบันอุดมศึกษาที่ขยายตัวไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม
5. การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา	การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนจากบนสู่ล่าง เพื่อนำไปสู่การบริการและสังคม โดยการบริการเป็นการบูรณาการระหว่างการสอนและการวิจัย	การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนจากกิจกรรมอาสาสมัครภายนอกพันธะสัญญาพื้นฐานของหลักสูตรโดยการออกกฎหมายเปลี่ยนแปลงในอุดมศึกษาและการตอบสนองผลที่ตามมาภายหลังโดยสถาบันอุดมศึกษา	การบริการที่เป็นความต้องการภายในของสถาบันอุดมศึกษาและหรือการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพ (ขอบเขตที่มีความจำกัดระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม)

ที่มา: Thomson, Ann Marie and others (2011: 219)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพันธสัญญาทางสังคมจาก 3 บริบท (ต่อ)

มิติ	United States (US)	Republic of South Africa (RSA)	Democratic Republic of Congo (DRC)
6. รูปแบบของนักศึกษา ในด้านการมีพันธสัญญา	หลักสูตรและกิจกรรมร่วม หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษากับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ระยะยาว ที่เป็นไปได้ของสังคม	หลักสูตร กิจกรรมที่เน้นการ ทำงานเป็นฐาน และกิจกรรม อาสาสมัคร ซึ่งส่งผลดีต่อทั้ง นักศึกษาและสังคม	การจัดกิจกรรมที่จำกัดอยู่ที่ สถาบันอุดมศึกษาบนพื้นฐาน ของการปฏิรูปมากกว่าการ ปฏิรูปทางสังคมและการเมือง
7. พันธสัญญา สาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม	การมีส่วนร่วมกับสังคม อยู่ภายใต้พันธสัญญา สาธารณะกับพันธสัญญา ของสังคม ซึ่งเป็นการสร้าง การติดต่อกันอย่างกว้างขวาง ทั้งแบบเป็นทางการและไม่ เป็นทางการกับสังคมท้องถิ่น พันธสัญญาสาธารณะแสดง ให้เห็นการทำงานร่วมกัน ระหว่างคณาจารย์และ นักศึกษากับชุมชนในฐานะ รูปแบบของความเป็น พลเมืองและสาธารณะ ซึ่ง เชื่อมโยงโดยตรงกับทฤษฎี ด้านประชาธิปไตยของความ เป็นพลเมือง	พันธสัญญาของสังคมเป็น มโนทัศน์ที่เน้นการพัฒนา อุดมศึกษา ซึ่งชี้ไปถึงความ เท่ากันของปฏิสัมพันธ์และ ความสัมพันธ์ในทางกลับกัน คำว่า “สาธารณะ” ชี้ให้เห็น ถึงสิทธิของมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง กับอุดมคติในการคัดค้านทาง กฎหมาย	พันธสัญญาของสังคม ถูกนิยามในประเด็นเกี่ยวกับ การเรียนรู้ที่เน้นการทำงาน เป็นฐาน การสนับสนุน คณาจารย์อย่างไม่เป็น ทางการ และกลุ่มของ นักศึกษาที่ช่วยเหลือตนเอง ส่วนความหมายของพันธ สัญญาสาธารณะจะไม่ เกี่ยวข้องกับความสามารถ เฉพาะบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อ การบริหารจัดการที่ดี

ที่มา: Thomson, Ann Marie and others (2011: 219)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงปัจจัยของการสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม
2. ได้รูปแบบและยุทธศาสตร์การสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เพื่อที่สถาบันอุดมศึกษากับสังคมจะได้นำแนวทางที่ได้จากข้อค้นพบในการวิจัยไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

เอกสาร ตำรา งานวิจัย ข้อมูลที่สืบค้นจากฐานข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ต งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

สถาบันอุดมศึกษา

1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	13) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2) สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์	14) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	15) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
4) วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	16) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
5) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	17) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
6) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	18) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	19) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
8) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	20) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
9) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	21) มหาวิทยาลัยเนชั่น
10) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	22) มหาวิทยาลัยศิลปากร
11) มหาวิทยาลัยรังสิต	23) มหาวิทยาลัยนเรศวร
12) มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	

ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

- 1) ระดับสถาบัน ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
 - (1) สัมภาษณ์ผู้บริหาร 12 คน
 - (2) ผู้บริหารตอบแบบสอบถาม 128 คน
 - (3) อาจารย์ตอบแบบสอบถาม 203 คน
- 2) ระดับบุคคล ประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตอบแบบสอบถาม 431 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสารโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) เพื่อใช้วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา มีข้อคำถามดังนี้
 - 1) ท่านคิดว่าเงื่อนไขของการเกิดหรือบริบทที่ทำให้เกิดพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมมีอะไรบ้าง

2) ท่านคิดว่าพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมคืออะไร และมีความสำคัญ/ประโยชน์กับสถาบันอุดมศึกษาอย่างไรบ้าง

3) ท่านคิดว่าผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีบทบาทที่ระบุในพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม อย่างไรบ้าง

4) ท่านคิดว่าพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม ในแต่ละด้านต่อไปนี้ควรเป็นอย่างไร (1) บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ (2) บริบททางด้านการเมือง (3) การอุดมศึกษากับรัฐ (4) บทบาทด้านสาธารณะของการอุดมศึกษา (5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา (6) รูปแบบของนักศึกษาในด้านการมีพันธสัญญา (7) พันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม (8) อื่นๆ (โปรดระบุ)

5) ท่านคิดว่ารูปแบบการสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เป็นอย่างไร หรือควรดำเนินการอย่างไร

6) ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์การสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคมมีอะไรบ้าง

3. แบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย คือ ชุดที่ 1 ผู้บริหาร ชุดที่ 2 อาจารย์ ชุดที่ 3 นิสิตนักศึกษา โดยในแต่ละชุดจะประกอบด้วย ประเด็นหลัก 6 ประเด็นเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในข้อความ สำหรับประเด็นหลัก 6 ประเด็น ได้แก่ 1) บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ 2) บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านการเมือง 3) บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านสังคม 4) บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านสาธารณะ 5) บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านการบริการวิชาการ 6) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพันธสัญญากับสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ แบบสอบถามแต่ละชุด มีค่าความเที่ยงดังนี้ ชุดที่ 1 ผู้บริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.957 ชุดที่ 2 อาจารย์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.963 และชุดที่ 3 นิสิตนักศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.964

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร ตำรา รายงานผลการวิจัย การสืบค้นฐานข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับการสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ในลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) จากผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ผู้บริหาร ชุดที่ 2 อาจารย์ และชุดที่ 3 นิสิตนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ รายงานผลการวิจัย ข้อมูลที่สืบค้นจากฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต แนวคิดและทฤษฎีองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างพันธมิตรสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม โดยวิธีการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ในลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) จากผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา โดยวิธีการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis)
3. วิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับโดยใช้เทคนิค Hierarchical Linear Models (HLM) จากกลุ่มตัวอย่าง 2 ระดับ ได้แก่
 - 3.1) ระดับสถาบัน ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
 - 3.2) ระดับบุคคล ประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธมิตรสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา รายงานผลการวิจัย การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธมิตรสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 1) มาสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธมิตรสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธมิตรสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

1) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2) วิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับโดยใช้เทคนิค Hierarchical Linear Models (HLM) จากกลุ่มตัวอย่าง 2 ระดับ ได้แก่

- 2.1) ระดับสถาบัน ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.2) ระดับบุคคล ประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 - 2 มาสร้าง (ร่าง) รูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคม ได้รับการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 - 3 มาพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม จากการทำ SWOT Analysis และได้รับการตรวจสอบกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

มีผู้บริหารตอบแบบสอบถามจำนวน 128 คน โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ 31-40 ปีมีจำนวน 41 คน (ร้อยละ 32.03) มากที่สุดในกรณีของผู้บริหาร โดยส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง รองคณบดี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 18.75) และโดยภาพรวม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 66 คน (ร้อยละ 51.56)

มีอาจารย์ตอบแบบสอบถามจำนวน 203 คน โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ 31-40 ปีมีจำนวน 111 คน (ร้อยละ 54.68) มากที่สุดและโดยภาพรวม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 134 คน (ร้อยละ 66.01)

มีนิสิตนักศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวน 431 คน โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงมีจำนวน 261 คน (ร้อยละ 60.56) มากที่สุดและมีจำนวนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำนวน 155 คน (ร้อยละ 35.96) มากที่สุด

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เมื่อสอบถามจากผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา พบว่า ด้านที่ 1 บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านเศรษฐกิจศาสตร์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งที่ให้ความรู้และให้ข้อคิดที่สำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.86) ด้านที่ 2 บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านการเมือง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นสถาบันอุดมศึกษา มีการจัดการเรียนการสอน การวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อการขับเคลื่อนที่เป็นหนึ่งเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 3.74) ด้านที่ 3 บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านสังคม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นสถาบันอุดมศึกษา สนับสนุนวิชาการให้กับรัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.87) ด้านที่ 4 บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านสาธารณะโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นสถาบันอุดมศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสื่อสารกับชุมชน และผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพออกสู่สังคม (ค่าเฉลี่ย 4.10) ด้านที่ 5 บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านการบริการวิชาการ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นการสร้างจิตสำนึกให้คณาจารย์

และนิสิตนักศึกษาเข้าใจและเข้าถึงชุมชน โดยให้ถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.00) และด้านที่ 6 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพันธะสัญญากับสถาบันอุดมศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นการปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตอาสา โดยการจัดกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.26)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยพระดัตที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลคงที่ (fixed effect) จากโมเดลศูนย์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันเฉลี่ยระหว่างสถาบันมีค่าเท่ากับ 3.537345 ($Y_{00} = 3.537345$) ซึ่งแต่ละสถาบันมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาอิทธิพลสุ่ม (Random Pffect) พบว่า การรับรู้การสนับสนุนของสถาบันเฉลี่ยในแต่ละสถาบันมีความผันแปรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 85.60594$)

ผลการวิเคราะห์จากโมเดลอย่างง่าย (Simple Model) พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันเฉลี่ยระหว่างสถาบันมีค่าเท่ากับ 0.104789 ซึ่งแต่ละสถาบันมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์จากโมเดลตามสมมติฐาน (Hypothetical Model) พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันเฉลี่ยระหว่างสถาบันมีค่าเท่ากับ 0.107113 ซึ่งแต่ละสถาบันมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนของสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพระดัตที่สัมพันธ์กับการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม สรุปได้ว่า (1) บทบาทด้านสาธารณะของการอุดมศึกษา (2) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา (3) รูปแบบของนักศึกษาในด้านการมีพันธะสัญญา ส่งผลต่อ (1) บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ (2) บริบททางด้านการเมือง (3) การอุดมศึกษากับรัฐ รวมทั้งมีความแตกต่างระหว่างระดับสถาบันและระดับบุคคล

ตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 และ 2 มาร่างรูปแบบการสร้างพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม และนำร่างรูปแบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณา สรุปได้ดังนี้

หลักการและเหตุผลของรูปแบบ

พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่กำหนดปรัชญา พันธกิจ ในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของสถาบันในการพัฒนาและชี้นำสังคม การพัฒนาสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกการเรียนรู้สาธารณะที่มีต่อตนเอง สังคมและวัฒนธรรม ความรู้ ทักษะ ค่านิยม การปฏิบัติตนต่อสาธารณะการกำหนดในปรัชญาการศึกษาของชาติให้เป็นนโยบายและเป็นสิ่งที่ต้องทำ ความรับผิดชอบของสถาบันต่อสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนการเรียนรู้ร่วมกันการสร้างจิตสำนึก

ว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจเพื่อสังคมการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการให้สถาบันอุดมศึกษาและสังคมได้มีปฏิสัมพันธ์กันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันการผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

องค์ประกอบของรูปแบบและกิจกรรม

1. **ผู้บริหาร** กำหนดนโยบาย ได้แก่ 1) การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายในองค์กรเพื่อให้เกิดความเอกภาพ ในความร่วมมือและการดำเนินการ 2) การมีกลไก การกำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศและได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3) การเป็น Area Based และมีงบประมาณสนับสนุน โดยมีการประเมินผลในทุก 2 ปี 4) การวิจัยและบริการวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เชิงบริการและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา 5) มหาวิทยาลัยควรมุ่งสร้างสรค์องค์ความรู้สู่การพัฒนาชนบท ชุมชนท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง ปัญญาและรายได้

2. **อาจารย์** มีหน้าที่ ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นของสังคมเพื่อเป็นในการวางแผนการสร้างพันธสัญญา 2) การให้คำปรึกษาและให้ทุนกับผู้มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม 3) การอธิบายในชั้นเรียนเกี่ยวกับพันธสัญญา โดยเน้นประเด็นเกี่ยวกับพันธสัญญา การเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้เชิงบริการ การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การประเมินด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4) การกำหนดให้นิสิตนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาได้ ต้องผ่านการทำกิจกรรมรับใช้สังคม

3. **นิสิตนักศึกษา** มีหน้าที่ ได้แก่ 1) การพัฒนาให้นักศึกษามีความเป็นพลเมืองที่ดี (Citizenship) เป็นแบบอย่างหรือรูปแบบที่ดีแก่สังคม รวมทั้งเสียสละและส่งเสริมคนอื่นให้มีความรู้ และมีจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม 2) นิสิตนักศึกษามีบทบาทเข้าไปร่วมพัฒนาชุมชน/สังคม กับคณาจารย์ และเรียนรู้บริบทต่าง ๆ ของสังคม

4. **กิจกรรม** มีลักษณะ ได้แก่ 1) การบูรณาการกับการเรียนการสอน การวิจัย และกิจกรรมการพัฒนา นิสิตนักศึกษา และสร้างให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจสังคม รับรู้ว่ามีเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะต้องทำงานและรับผิดชอบต่อสังคม 2) การจัดให้มีการบริการวิชาการในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยให้คณาจารย์และนิสิตนักศึกษามีส่วนร่วม 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กิจกรรมการบริการที่ตรงต่อความต้องการและปัญหาของชุมชน ผ่านการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงและการประกันภัยแก่ชุมชน

ตอนที่ 4 การพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธมิตรสาธิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 2 มาร่างยุทธศาสตร์การสร้างพันธมิตรสาธิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม และนำร่างยุทธศาสตร์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณา สรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริการสาธารณะและบริการวิชาการ (Public Service and Outreach Strategy) ได้แก่ 1) การบูรณาการกับการเรียนการสอน การวิจัย และกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา และสร้างให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจสังคม รับรู้ว่ามีเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะต้องทำงานและรับผิดชอบต่อสังคม 2) การจัดให้มีการบริการวิชาการในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยให้คณาจารย์และนิสิตนักศึกษา มีส่วนร่วม 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กิจกรรมการบริการที่ตรงต่อความต้องการและปัญหาของชุมชน ผ่านการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงและการประกันภัยแก่ชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พันธกิจสัมพันธ์ด้านการวิจัย (Engaged Research Strategy) ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นของสังคมเพื่อเป็นในการวางแผนการสร้างพันธมิตรสาธิต 2) การสื่อสารสร้างความเข้าใจภายในองค์กรเพื่อให้เกิดความเอกภาพ ในความร่วมมือและการดำเนินการ 3) การมีกลไก การกำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศและได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) การเป็น Area Based และมีงบประมาณสนับสนุน โดยมีการประเมินผลในทุก 2 ปี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พันธกิจสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอน (Teaching and Learning Strategy) ได้แก่ 1) การบูรณาการการเรียนการสอนและการวิจัยและการวางแผนร่วมกับชุมชน 2) การอธิบายในชั้นเรียนเกี่ยวกับพันธมิตรสาธิต โดยเน้นประเด็นเกี่ยวกับพันธมิตรสาธิต การเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้เชิงบริการ การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การประเมินด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 3)การจัดให้มีชมรมต่าง ๆ มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันมากกว่าที่จะออกไปทำงานแยกกันในแต่ละชมรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พันธกิจสัมพันธ์ด้านการชี้แนะสังคม (Social Advocacy Strategy) ได้แก่ 1) การให้คำปรึกษาและให้ทุนกับผู้มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม 2) มหาวิทยาลัยควรมุ่งสร้างสรรค์ความรู้สู่การพัฒนาชนบท ชุมชนท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง ปัญญาและรายได้ 3) การพัฒนาให้นักศึกษามีความเป็นพลเมืองที่ดี (Citizenship) เป็นแบบอย่างหรือรูปแบบที่ดีแก่สังคม รวมทั้งเสียสละและส่งเสริมคนอื่นให้มีความรู้ และมีจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พันธกิจสัมพันธ์ด้านวิสาหกิจชุมชน (Social Enterprise Strategy) ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกับภาคีในพื้นที่ในลักษณะเชิงสถาบันที่เป็นหุ้นส่วนระยะยาวและหวังที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริงของชุมชน หรือสังคมในพื้นที่ 2) การให้การศึกษาหล่อหลอมและสร้างวัฒนธรรมการดำรงชีพของสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Interaction Learning Strategy) ได้แก่ 1) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติ 2) การพัฒนาคุณภาพประชากรทั้งปัญญา วิถีชีวิต การดำรงชีวิตที่ดีและการคิดเชิงสร้างสรรค์ 3) การสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและนวัตกรรม 4) การสร้างระบบให้มีการพัฒนาบุคลากร และกระบวนการทำงานอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การสร้างพลังอำนาจของสถาบันอุดมศึกษาและสังคม (Empowerment Strategy) ได้แก่ 1) การร่วมมือแบบทวิภาคี 2) สร้างเครือข่ายทั้งภายใน/ภายนอกพื้นที่ เพื่อร่วมมือและดำเนินการตามพันธสัญญาสาธารณะให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินงานตามแนวการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาไทย ในจะตอบโจทย์งานวิจัยเรื่องนี้เป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม เมื่อสอบถามจากผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา พบว่า ด้านที่ 6 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพันธสัญญากับสถาบันอุดมศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในประเด็นการปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตอาสา โดยการจัดกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.26 สอดคล้องกับแนวคิดของ Jacoby, Barbara and Associates (2009: 5 - 7) กล่าวว่า พันธสัญญาสาธารณะ (Civic Engagement) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคลและระดับสถาบัน การมีส่วนร่วมต่อสาธารณะ การแก้ปัญหาในสาธารณะ และการบริการชุมชน การพัฒนาความรู้สึกร่วม จริยธรรม ค่านิยม และความรับผิดชอบต่อสังคม การสนับสนุนความยุติธรรมในสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

2. ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพันธสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 7 ประการคือ 1) การบริการสาธารณะและบริการวิชาการ 2) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการวิจัย 3) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอน 4) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการชี้แนะสังคม 5) พันธกิจสัมพันธ์ด้านวิสาหกิจชุมชน 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) การสร้างพลังอำนาจของสถาบันอุดมศึกษาและสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Thomson, Ann Marie and Others (2011) ที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของอุดมศึกษาใน 7 ประเด็น ประกอบด้วย 1) บริบททางด้านเศรษฐศาสตร์ (Economic Context) 2) บริบททางการเมือง (Political Context) 3) การอุดมศึกษากับรัฐ (Higher Education (HE) and the State) 4) บทบาทด้านสาธารณะกับการอุดมศึกษา (Civic Role of HE) 5) การพัฒนาการบริการในฐานะหน้าที่หลักอันดับที่สามของอุดมศึกษา (Development of Service as the Third Core Function in HE) 6) รูปแบบของนักศึกษาในการการมีพันธสัญญา (Student forms of Engagement) 7) พันธสัญญาสาธารณะกับพันธสัญญาของสังคม (“Civic Engagement” Versus “Community Engagement”) จาก 3 บริบท ได้แก่ United States (US), Republic of South Africa (RSA), Democratic Republic of Congo (DRC)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษามีพันธะสัญญากับสถาบันอุดมศึกษา โดยการปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตอาสาและการจัดกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
2. ยุทธศาสตร์ทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) การบริการสาธารณะและบริการวิชาการ 2) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการวิจัย 3) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอน 4) พันธกิจสัมพันธ์ด้านการชี้นำสังคม 5) พันธกิจสัมพันธ์ด้านวิสาหกิจชุมชน 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) การสร้างพลังอำนาจของสถาบันอุดมศึกษาและสังคม สอดคล้องกับบริบทของต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถาบันอุดมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับบริบทของอุดมศึกษาในกลุ่มประเภทของสถาบัน อุดมศึกษา กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสังคมศาสตร์ และกลุ่มมนุษยศาสตร์ และคำนึงถึงประเภทของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 5 ประเภท
2. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากองค์กรภายนอกสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มีมุมมองกว้างขวางเกี่ยวกับพันธะสัญญาสาธารณะระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสังคม

References

- Billings, Meredith S. and Terkla, Dawn Geronimo. (2011). Using a Structural Equation Model to Describe the Infusion of Civic Engagement in the Campus Culture. *The Journal of General Education*. 60 (2011): 84 – 92.
- Chatsuthipan., Wasalee. (2007). *The development of a service learning system to enhance civic responsibility of undergraduate students in Business Administration programs*. A Dissertation Research, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Clyramon., Surin. (2000). *The development of training process employing experiential learning and service learning to enhance political knowledge, political attitude and political participation of woman community leaders*. A Dissertation Research, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Fitzgerald, Glynis A. (2012). Engaging Faculty In Community Engagement. *Journal of College Teaching & Learning*. 9 (Second Quarter): 101 – 105.
- Garrett, Chris. (2011). Defining, Detecting, and Promoting Student Engagement in College Learning Environments. *Transformative Dialogues: Teaching & Learning Journal*. 5 (November 2011): 1 - 12.

- Inter-Agency Working Group on Children's Participation. (2008). *Children as Active Citizens: Commitments and Obligations for Children's Civil Rights and Civic Engagement in East Asia and the Pacific*. Bangkok: Inter-Agency Working Group on Children's Participation (IAWGCP).
- Jacoby, Barbara and Associates. (2009). *Civic Engagement in Higher Education: Concepts and Practices*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Keeves, J. P. (1988). Educational Research. *Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Manoosawet., Chalermchai. (2000). *A development of service learning course model in higher education institutions under the jurisdiction of the Ministry of University Affairs*. A Dissertation Research, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Pittaway, Sharon M. (2012). Student and Staff Engagement: Developing an Engagement Framework in a Faculty of Education. *Australian Journal of Teacher Education*. 37(April 2012): 36 – 45.
- Sandmann, Lorilee R., Thornton, Courtney H., and Jaeger, Audrey J. (2009). *Institutionalizing Community Engagement in Higher Education: The First Wave of Carnegie Classified Institutions*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Srisa-arn., Wichit (1985). Higher Education and Country Development. in *Higher Education and Country Development: Analysis Assessment and New Direction Proposing*. Bangkok: Department of Higher Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Thomson, Ann Marie and others. (2011). Service Learning and Community Engagement: A Comparison of Three National Contexts). *International Society for Third-Sector Research and The John's Hopkins University*. 22 (2011): 214 – 237.
- Vechayant., Chavala. (2011). *A development of instructional design using service learning technique for enhancing social service awareness, problem solving skill, and learning achievement of lower secondary school students*. A Dissertation Research, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Wongkiatrat., Watana, et al. (2003). *The Strategic Planning for Excellent Organization*. Bangkok: Innographics.

Assistant Professor Arunee Hongsirawat, Ph.D., Ph.D. in Higher Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Chairperson of Division of Higher Education, Associate Dean for Research and Academic Services Faculty of Education, Chulalongkorn University.